

Stanovisko Nejvyššího soudu ČSR ze dne 21.03.1979, sp. zn. Cpj 241/78, ECLI:CZ:NS:1979:CPJ.241.1978.1

Číslo: 23/1979

Právní věta: Pracovníkovi, který nemohl do 31. 12. 1969 požadovat náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti, protože jeho výdělek spolu s částečným invalidním důchodem dosahoval průměrného výdělků před pracovním úrazem nebo před zjištěním nemoci z povolání, vznikl nárok na náhradu za ztrátu na výdělků podle ustanovení § 195 odst. 2 zák. práce (novelizovaného článkem I bod 69 zákona č. 153/1969 Sb.), jestliže mu po 1. 1. 1970 byl z téhož důvodu přiznán plný invalidní důchod, který nedosahoval výše průměrného výdělků před vznikem škody. Pokud právními předpisy stanovený limit neumožňoval pracovníkovi uplatnit náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti do 31. 12. 1969, přísluší mu náhrada podle čl. II odst. 4, věta první, zákona č. 153/1969 Sb. do částky 2500 Kčs. To platí i v případě, kdy byl pracovníkovi přiznán plný invalidní důchod po 1. 1. 1970, který nedosahoval výše průměrného výdělků před vznikem škody.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 21.03.1979

Spisová značka: Cpj 241/78

Číslo rozhodnutí: 23

Číslo sešitu: 9-10

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Důchod, Náhrada škody v pracovním právu

Předpisy: 65/1965 Sb. § 195 153/1969 Sb. § C2

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbirkový text rozhodnutí:

Č. 23/1979 sb. rozh.

Pracovníkovi, který nemohl do 31. 12. 1969 požadovat náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti, protože jeho výdělek spolu s částečným invalidním důchodem dosahoval průměrného výdělků před pracovním úrazem nebo před zjištěním nemoci z povolání, vznikl nárok na náhradu za ztrátu na výdělků podle ustanovení § 195 odst. 2 zák. práce (novelizovaného článkem I bod 69 zákona č. 153/1969 Sb.), jestliže mu po 1. 1. 1970 byl z téhož důvodu přiznán plný invalidní důchod, který nedosahoval výše průměrného výdělků před vznikem škody.

Pokud právními předpisy stanovený limit neumožňoval pracovníkovi uplatnit náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti do 31. 12. 1969, přísluší mu náhrada podle čl. II odst. 4,

věta první, zákona č. 153/1969 Sb. do částky 2500 Kčs. To platí i v případě, kdy byl pracovníku přiznán plný invalidní důchod po 1. 1. 1970, který nedosahoval výše průměrného výdělku před vznikem škody.

(Stanovisko občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu České socialistické republiky z 21. 3. 1979, [Cpj 241/78](#))

Náhrada za ztrátu na výdělkem po skončení pracovní neschopnosti spolu s výdělkem postiženého pracovníka s případným invalidním nebo částečným invalidním důchodem poskytovaným při pracovním úrazu nesmí podle první a druhé věty ustanovení § 195 odst. 2 zák. práce (po změně provedené zákonem č. 153/1969 Sb.) přesáhnout částku 2500 Kčs měsíčně. U pracovníků, jejichž průměrný výdělek před vznikem škody na zdraví byl vyšší než 2500 Kčs, se tato částka zvyšuje o 50 rozdílů mezi tímto výdělkem a částkou 2500 Kčs.

Článek II odst. 1 zákona č. 153/1969 Sb. však stanoví, že změny vyplývající z tohoto zákona se nevztahují, pokud není stanoveno jinak, na nároky vzniklé z pracovněprávních vztahů do 31. 12. 1969. Podle čl. II odst. 4 zákona č. 153/1969 Sb. se částky omezující podle dřívějších předpisů způsob výpočtu a poskytování náhrady za ztrátu na výdělkem zvyšují pro náhrady náležející za dobu od 1. 1. 1970 na jednotnou částku 2500 Kčs.

V praxi vznikají pochybnosti o tom, jak postupovat při výkladu přechodného ustanovení čl. II odst. 1 zákona č. 153/1969 Sb. vzhledem k novelizovanému znění ustanovení § 195 odst. 2 zák. práce a čl. II odst. 4 zákona č. 153/1969 Sb. v případech, kdy došlo u poškozeného ke změně částečné invalidity v plnou invaliditu po 1. 1. 1970.

Především jde o posuzování těch pracovníků, kteří se stali do 31. 12. 1969 částečně invalidními, jejich výdělek však spolu s částečným invalidním důchodem dosahoval průměrného výdělku před pracovním úrazem nebo před zjištěním nemoci z povolání a v důsledku toho jim nevznikla ztráta na výdělkem. Když se tito pracovníci po 1. 1. 1970 v důsledku zhoršení zdravotního stavu způsobeného pracovním úrazem nebo nemocí z povolání stali plně invalidními, domáhají se náhrady za ztrátu na výdělkem po skončení pracovní neschopnosti podle ustanovení § 195 odst. 2 zák. práce v novelizovaném znění, neboť jejich invalidní důchod nedosáhl průměrného výdělku před vznikem škody.

Některé soudy žalobám těchto pracovníků vyhovují, jiné soudy je zamítají s odůvodněním, že přiznání invalidního důchodu je vzhledem ke zhoršení zdravotního stavu pracovníka podstatnou změnou poměrů poškozeného podle ustanovení § 202 odst. 1 zák. práce, že pracovníkovi vznikl nárok na náhradu škody již v době částečné invalidity a že pro vznik nároku je rozhodující vznik škody a nikoliv uplatnitelnost nárok, již bránila skutečnost, že škoda (tj. ztráta na výdělkem) byla hrazena částečným invalidním důchodem, který plní funkci sociální a nemá s náhradou škody nic společného.

Pro posouzení, zda je třeba na takový nárok aplikovat novelizované ustanovení § 195 odst. 2 zák. práce, je vzhledem ke znění čl. II odst. 1 zákona č. 153/1969 Sb. rozhodující doba vzniku nároku. Jen tehdy, jestliže nárok pracovníka vznikl po 1. 1. 1970, je třeba vycházet z citovaného ustanovení zákoníku práce. Pracovníkovi, jehož výdělek spolu s částečným invalidním důchodem dosahoval průměrného výdělku před pracovním úrazem nebo před zjištěnou nemocí z povolání, nevznikl do 31. 12. 1969 samostatný dílčí nárok na náhradu ze ztrátu na výdělkem po skončení pracovní neschopnosti, neboť částečný invalidní důchod mu tuto ztrátu na výdělkem nahrazoval. Nárok na tuto náhradu mu vznikl teprve přiznáním invalidního důchodu po 1. 1. 1970 za předpokladu, že pracovníkův výdělek spolu s invalidním důchodem nedosahoval průměrného výdělku; proto je třeba tento nárok posuzovat podle novelizovaného ustanovení § 195 odst. 2 zák. práce.

Dále jde o nároky těch pracovníků, kteří se rovněž stali do 31. 12. 1969 částečně invalidními, jejichž výdělek však spolu s částečným invalidním důchodem byl sice nižší než průměrný výdělek před pracovním úrazem nebo před zjištěním nemoci z povolání, ale pracovníci nemohli uplatnit nárok na náhradu za ztrátu na výdělků v důsledku limitu stanoveného právní úpravou platnou před 1. 1. 1970. Tito pracovníci odůvodňují požadavek na náhradu za ztrátu na výdělků tím, že v souvislosti s přiznáním invalidního důchodu po 1. 1. 1970 jim vznikl samostatný nárok na náhradu do částky 2500 Kčs měsíčně, zvýšené o 50 rozdílů mezi průměrným výdělkem a částkou 2500 Kčs ve smyslu ustanovení § 195 odst. 2 zák. práce v nyní platném novelizovaném znění.

Opodstatněnost těchto nároků závisí na správném výkladu přechodného ustanovení čl. II odst. 1 a 4 zákona č. 153/1969 Sb. Ze znění prvního odstavce uvedeného ustanovení vyplývá, že změny provedené zákonem č. 153/1969 Sb. se zásadně nevztahují na nároky vzniklé z pracovněprávních vztahů do 31. 12. 1969. Jen tehdy, je-li dále v čl. II zákona č. 153/1969 Sb. uvedeno něco jiného (srov. slova „pokud není dále stanoveno jinak“), tato zásada neplatí. V čl. II odst. 4 citovaného zákona je pak stanoveno, že částky omezující podle dřívějších předpisů způsob výpočtu a poskytování náhrady za ztrátu na výdělků se pro náhrady náležející za dobu od 1. 1. 1970 zvyšují na jednotnou částku 2500 Kčs. Toto zvláštní ustanovení tedy dopadá na případy, kdy pracovníkovi vznikla škoda do 31. 12. 1969, ale náhrada mu do tohoto dne nenáležela vůbec nebo zčásti, protože tomu bránily limity stanovené právními předpisy.

Tento výklad vztahu ustanovení čl. II odst. 1 a 4 odpovídá cílům sledovaným zákonem č. 153/1969 Sb., který ustanovením čl. II odst. 4 chtěl po 1. 1. 1970 částečně a jednotně upravit důsledky limitů stanovených při náhradě za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti v dřívějším znění ustanovení § 195 odst. 2 zák. práce, nikoli však na úroveň zvýšení této náhrady podle novelizovaného znění citovaného zákonného předpisu. Ze stejného pojetí vychází též ustanovení § 1 odst. 2 nařízení vlády ČSSR č. 138/1976 Sb., vydaného podle § 202 odst. 2 zák. práce k úpravě některých náhrad za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti vzniklé pracovním úrazem nebo nemocí z povolání, podle něhož se náhrada za ztrátu na výdělků na žádost pracovníka určí na základě průměrného měsíčního výdělků zvýšeného podle ustanovení § 1 odst. 1 nařízení vlády ČSSR č. 138/1976 Sb. i tehdy, jestliže pracovníkovi nebyla do 31. 12. 1971 poskytována, protože to neumožňovaly právní předpisy o částkách omezujících způsob výpočtu a poskytování těchto náhrad.

Pracovníkovi, který nemohl do 31. 12. 1969 požadovat náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti v důsledku limitu stanoveného právními předpisy, a to přesto, že jeho výdělek spolu s částečným invalidním důchodem byl nižší než průměrný výdělek před pracovním úrazem nebo před zjištěním nemoci z povolání, náleží tedy od 1. 1. 1970 vzhledem k ustanovení čl. II odst. 4, věta první, zákona č. 153/1969 Sb. náhrada nejvýše do částky 2500 Kčs. To platí i v případě, že pracovníkovi byl přiznán plný invalidní důchod až od 1. 1. 1970.